

Sprinkhanen en krekels in het Gooi in 2011

(Voortgangsverslag)

Afgelopen voorjaar verraste EIS-Nederland mij met de aankondiging van een nieuwe landelijke sprinkhanen-atlas. Om het verzamelen van nieuwe veldgegevens daarvoor te vergemakkelijken werden alle bestaande gegevens op *waarneming.nl* gezet. Dus ook die van mij. Hierdoor werd het voor iedere geïnteresseerde heel eenvoudig om mijn gedetailleerde gegevens over het voorkomen van sprinkhanen en krekels in het Gooi te bekijken. Zo werd het ook minder zinvol om daarvoor nog een apart atlasje te gaan uitgeven, waarvoor ik inmiddels plannen had ontwikkeld. Nadat ik hiervan was bekomen ben ik onverminderd aan de slag gegaan om de verspreiding verder in beeld te brengen. Hierbij heb ik meer aandacht geschonken aan zichtwaarnemingen, in aanvulling op geluidswaarnemingen. Gelukkig besloot Martijn Kos ook veel tijd in het doen van sprinkhaan-waarnemingen te steken vanuit het noorden van het Gooi. Omdat hij goed is in visuele opsporing daarvan heeft hij veel gaten in de verspreiding gedicht van met name doortjes en schavertjes.

In 2011 heb ik maar weinig aandacht geschonken aan de *veldkrekkel*. Wel was het goed om te merken dat de *stepping-stone*, tussen Hoorneboegse Heide en het Laapersveld, was opgeschoond en ontdaan van allerlei opslag. Er bloeide zelfs wat struikhei. Op deze wijze zou het in de toekomst voor deze soort echt kunnen gaan functioneren. In 2011 zijn ook wat stukken bos gekapt aan weerszijden van de plek waar ten zuiden van Hilversum een eco-duct komt over de A27 en de spoorlijn. De ontwikkelingen hiervan zullen nauwlettend worden gevolgd. Wie weet kunnen in de toekomst de deelpopulaties dan toch met elkaar worden verbonden.

De *heidesabelsprinkhaan* werd ook dit jaar slechts vluchtig bekeken op de Hoorneboegse Heide. Hier leken de dichtheden nog steeds flink lager dan toen ik in 2003 met deze inventarisatie begon. De soort was nog steeds aanwezig op de Laapersheide, het Laapersveld, de lussen van de A27, het Hilversums Wasmeer en langs de spoorlijn naar Utrecht. In 2011 bleek Cruisbergen grondig gemaaid,

waardoor het grotendeels ongeschikt was geworden voor deze soort. Alleen langs de randen was nog wat ruig gras aanwezig. De soort werd niet meer aangetroffen.

Sikkelsprinkhanen werden in 2011 wederom op de Westerheide aangetroffen, maar ook op de Franse Kampheide, Laapersheide, een lus van de A27, Groeve Oostermeent, toch weer eentje in het Hilversums Wasmeer en langs de A1 op twee plaatsen. Op de plek van vorig jaar aldaar kon ik medio juli nog niets vinden, maar in september kon Martijn Kos ze daar toch weer aantreffen. Fotograaf Ben Walet vond er ook enkele op de Natuurbrug, aan de kant van de Bussummerheide, dus niet ver van de inmiddels bekende plek op de Westerheide. De status van de Sikkelsprinkhaan in het Gooi blijft zo dus nog wat vaag, maar de soort komt in ieder geval nog steeds voor en er lijkt op sommige plaatsen ook sprake van voortplanting.

Ook in 2011 was het *zuidelijk spitskopje* nog aanwezig op Luchtkasteel, Cruysbergen, bij de Witte Bergen en ook weer eentje bij het Hilversums Wasmeer. Martijn Kos vond een nieuwe locatie bij landgoed De Beek, bij Bussum.

Ook dit jaar werden her en der exemplaren van de *zuidelijke boomsprinkhaan* aangetroffen in de regio. Zelf vond ik alleen maar wat nimfjes in juli, waarvan de soort *Meconema* nog niet kon worden vastgesteld. Het begint erop te lijken dat deze soort in de bebouwde kom nu talrijker voorkomt dan de gewone boomsprinkhaan, omdat daar vrijwel nooit meer waarnemingen van worden gedaan. Of hier sprake is van verdrijving is niet duidelijk.

Van de *moerassprinkhaan* werden door mij enkele nieuwe vindplaatsen gevonden in het oostelijke Vechtplassengebied. In Hollands Ankeveen oostzijde vond ik op twee plaatsen een mooie populatie. Achteraf hoorde ik dat de kleinste daarvan ook al in 2010 was gevonden door Willem Jan Hoeffnagel. In Kortenhoef westzijde werd de soort aangetroffen in een nieuw kilometerhok en ook nabij Vreeland, aan de westkant van de Wijde Blik, werd een nieuwe populatie gevonden. Het kan zijn dat deze dieren hier al wat eerder zaten. Fotograaf Ben Walet kwam een moerassprinkhaan tegen langs een slootje bij Boekesteyn in 's-

Graveland. Een tamelijk opmerkelijke locatie. Daarnaast werden ze ook gevonden op de inmiddels bekende locaties als het Hol, Suikerpot, Hilversums Wasmeer, Laegieskamp (Koeienmeent, twee locaties), Cruisbergen, Wolfsbergen en bij de Stichtse Brug. Het gaat blijkbaar goed met deze soort.

Met de *blauwvleugelsprinkhaan* ging het ook heel aardig, want de soort bleek opnieuw aanwezig op de Bussummerheide, de Westerheide en de Hoorneboegse Heide. Op de Hoorneboegse Heide telde ik er 27 op 20 juli, wel iets minder dan vorig jaar, maar toch een mooi aantal. Opmerkelijk was dat fotograaf Ben Walet deze soort fotografeerde op De Snip, een klein heideveldje aan de westzijde van de Natuurbrug. Weliswaar niet ver van de Bussummerheide, maar ik had de soort daar in voorgaande jaren nooit aangetroffen.

De in 2007 (her)ontdekte *zompsprinkhanen* in de Suikerpot bij Kortenhoef bleken ook in 2011 nog aanwezig, maar nu op meer plaatsen dan eerst gedacht. De eerder bekende plek (sinds 2001) langs de Vreelandseweg leek verlaten, ook leek het aangrenzende graslandje minder geschikt geworden. Daar staat tegenover dat de soort in Kortenhoef Westzijde werd herontdekt sinds 1950. Ik had er daar al eerder naar gezocht in 1993 en 2001, maar toen niet gevonden. Of deze herontdekking nu betekent dat de soort er desondanks toch al die jaren heeft gezeten of dat ze deze plek weer opnieuw hebben weten te vinden zal wel nooit duidelijk worden.

Overige soorten

Op enkele van de overige soorten zal ik slechts kort ingaan.

Er werden geen *krassers* meer aangetroffen buiten het bekende verspreidingsgebied ten zuidoosten van Hilversum. In het verleden zijn er ook waarnemingen van deze soort op veel meer plaatsen in het Gooi gedaan, maar daar zitten ze nu niet. Of de soort daar dan verdwenen is of in het verleden onjuist is gedetermineerd is mij onbekend.

Nadat ik in 2010 eindelijk *schavertjes* in het vizier kreeg door die op zicht (en niet op geluid) te zoeken, lukte dat in 2011 ook prima. Ook Martijn Kos vond er diverse. De soort blijkt algemeen op de meeste heiden voor te komen,

maar werd bijv. ook aangetroffen bij de Stichtse Brug.

Martijn heeft zich ook op het vinden van doornsprinkhanen gestort. Dat bleek heel nuttig want van de drie hier voorkomende soorten, *zeggendoortje*, *gewoon doortje* en *zanddoortje*, wist hij het aantal vindplaatsen flink uit te breiden.

Net als in 2010 heb ik gezocht langs de Eem op de plaatsen waar in 1993 eenmalig *grepelsprinkhaan* zou zijn waargenomen. Opnieuw werd niets aangetroffen.

Wekkertjes werden op meer plaatsen dan anders waargenomen en ook in hogere aantallen, blijkbaar was het een goed jaar voor deze soort.

Vervolg

Ook in 2012 zal veel veldwerk in het teken staan van de landelijke atlas. Hoewel van de meeste soorten het huidige verspreidingsgebied in het Gooi en de Vechtstreek al op atlasblokniveau (5x5 km) bekend is, geldt dat nog niet voor alle soorten. Met name de boomsprinkhaan en misschien ook de doortjes zijn vast nog niet goed in beeld. Daarnaast lijkt het mij interessant om het Gooi gedetailleerder in beeld te brengen, dus op het niveau van kilometerhokken. Hiermee zijn we voor sommige soorten al een heel eind op weg. Het is dan een uitdaging om sommige algemene soorten (zoals bruine sprinkhaan en struiksprinkhaan) ook in de bebouwde kom goed in beeld te krijgen. In de toekomst is het interessant om van bepaalde soorten het leefgebied op puntniveau in kaart te brengen, zoals heidesabelsprinkhaan en misschien schavertje.

Verdere informatie

Voor verdere informatie kijk op mijn site www.vleer.tk. Hier staat meer over leefwijze, historie, verspreidingskaartjes en foto's van de hier genoemde soorten.

Rombout de Wijs, 14-12-2011